

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ВИЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПСИХОМОТОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ ДЛЯ СИСТЕМИ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ

У статті наведені результати вивчення розвитку психомоторних здібностей до диференціації простору та часу дітей і підлітків 7-14 років. Розроблена комплексна оцінка розвитку психомоторних здібностей щодо обдарованості дітей для занять спортом.

Ключові слова: психомоторні здібності, комплексна оцінка, обдарованість, спортивний відбір.

Постановка проблеми. Психомоторика – це рухова діяльність людини, яка управляється його психічною сферою і залежить від розвитку вищої і периферійної нервової системи (Л.П.Сергієнко, 2008). Психомоторика людини забезпечує формування рухового досвіду, її інтелектуальний розвиток, сприяє швидкому навчанню багатьох локомоторних актів, досягненню спортивної майстерності. Об'єктивна оцінка розвитку індивідуальних особливостей дітей і підлітків для системи спортивного відбору можлива на основі комплексного вивчення морфологічних показників, рухових здібностей, психомоторики та інших систем і показників. У даній роботі ми розглянемо розвиток психомоторних здібностей дітей та підлітків до диференціації простору і часу та приведемо комплексну оцінку розвитку психомоторних здібностей. За результатами вивчення розвитку психомоторних здібностей розробимо нормативи оцінки за допомогою 12-бальних сигмальних шкал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У навчальному посібнику "Психомоторика: контроль та оцінка розвитку" [14] зроблено загальне уявлення про психомоторні здібності людини, наведені основні методи контролю розвитку психомоторних здібностей та нормативи оцінки результатів тестових вимірювань. Основи методології вивчаємих понять і термінів викладено у навчальному посібнику проф. Л.П.Сергієнко [14]. Про значення високого розвитку психомоторних здібностей в становленні спортивної майстерності свідчать ряд публікацій. Так місце здібностей до відчуття простору та часу в системі психомоторної організації людини та їх значення в спортивній діяльності визначалося нами раніше в нашій публікації [13]. Аналіз особливостей сприйняття часу у представників різних видів спорту дозволив вважати [17], що цей показник потрібно враховувати при виборі спортивної спеціалізації. Індивідуальний "т-тип" є часовою характеристикою динамічних властивостей психіки людини, що стабілізується в розвитку вже з 7-літнього віку дітей і залишається незмінним протягом всього наступного життя (звідси очевидним є висока його прогностичність).

Визначено, що високий розвиток психомоторної здібності до сприйняття часу асоціюється з високою майстерністю баскетболістів [5], тенісистів [9], гімнастів [3], спортсменок художньої гімнастики [2, 16].

У тестах на сприйняття простору найбільш точні результати мають плавці, гімнасти, хокеїсти, баскетболісти і волейболісти. Лижники і важкоатлети допускають найбільше помилок у тестах як на оцінювання, так і на відтворення простору [6]. Комплекс тестів, що оцінює просторове відчуття Г.Б.Сафронова із співав. [11] рекомендує використовувати в якості додаткового об'єктивного критерію для відбору висококваліфікованих борців.

Завдання роботи. 1. Визначити індивідуальні онтогенетичні особливості розвитку психомоторних здібностей дітей і підлітків 7-14 років до диференціації простору та часу.

2. Розробити нормативи оцінки розвитку психомоторних здібностей до диференціації простору та часу за 12-бальною сигмальною шкалою.

3. Розробити комплексну оцінку розвитку психомоторних здібностей щодо обдарованості дітей для занять спортом.

Методика. У дослідженнях розвитку психомоторики брали участь 800 дітей та підлітків (400 хлопців і 400 дівчат) віком 7-14 років, які раніше не займалися спортом. Це були школярі загальноосвітніх шкіл м.Дніпропетровська. Випробовувани склади вісім вікових груп (по 50 осіб кожного віку відповідної статі). Вибір віку дітей обумовлений віковою межею відбору в різні види спорту. Розвиток здібності до диференціювання простору визначався за методикою описаною Л.П.Сергієнко [12], В.П.Озеровим [8]. За цією методикою для кожного учасника тестування визначався максимальний результат у стрибках у довжину з місця. Потім обчислювалося 25% і 75% максимального стрибка. Тим самим визначався індивідуальний коридор стрибків з "додаваннями". Результатом тестування була кількість стрибків з "додаваннями", що виконані в заданому коридорі.

Розвиток здібності до диференціювання часу визначався за методикою запропонованою І.П. Волковим [10]. Суть даної методики в тому, що випробовувани отримували завдання у межах від 0 до 2 с, від 0 до 5 с і від 0 до 10с відтворювати постійно зростаючі проміжки часу без контролю зором, намагаючись не погіршувати попередні результати. Спочатку випробовуваним пропонувалося відтворити задану тривалість часу. Після чого вони починали його диференціювання. Проведення тесту

припинялося, якщо випробовувані показували результат менший, ніж попередній або якщо перевищували встановлену межу часу. Тести виконувалися правою і лівою рукою. Оцінювалася кількість відтворених відрізків часу у вище зазначених проміжках. Результати визначалися з точністю до 0,01 с. Нормативи оцінки досліджуваних психомоторних здібностей ми розраховували за допомогою 12-бальної сигмальної шкали (табл. 1). Особливості застосування оціночних норм при тестуванні рухових здібностей людини розглянуто в працях зі спортивної метрології [7, 1].

Таблиця 1

**Границі і норми дванадцятибальної сигмальної шкали оцінок
тестових результатів**

Оцінка		Границі сигмальних відхилень
Якісна	кількісна, бали	
Низька (незадовільно)	1	Нижче $\bar{X} - 2,5S$
	2	Від $\bar{X} - 2,5S$ до $\bar{X} - 2,0S$
	3	Від $\bar{X} - 2,0S$ до $\bar{X} - 1,5S$
Нижча за середню (задовільно)	4	Від $\bar{X} - 1,5S$ до $\bar{X} - 1,0S$
	5	Від $\bar{X} - 1,0S$ до $\bar{X} - 0,5S$
	6	Від $\bar{X} - 0,5S$ до \bar{X}
Вище за середню (добре)	7	Від \bar{X} до $\bar{X} + 0,5S$
	8	Від $\bar{X} + 0,5S$ до $\bar{X} + 1,0S$
	9	Від $\bar{X} + 1,0S$ до $\bar{X} + 1,5S$
Висока (відмінно)	10	Від $\bar{X} + 1,5S$ до $\bar{X} + 2,0S$
	11	Від $\bar{X} + 2,0S$ до $\bar{X} + 2,5S$
	12	Вище $\bar{X} + 2,5S$

Результати досліджень та їх обговорення. Результати дослідження розвитку здібності до диференціації просторових параметрів рухів, що визначалися у хлопців і дівчат у віці 7–14 років за тестом стрибки з "додаваннями", наведено в таблиці 2. Відмітимо, що з віком показники досліджуваної здібності збільшуються як у хлопців, так і у дівчат майже в два рази. Наприклад, у хлопців результати в тесті з 7 до 14 років змінилися на 6,12 разів, а у дівчат – 5,88 разів. Абсолютні показники тестових результатів були більшими у хлопців, ніж у дівчат. Темп росту здібності до диференціації просторових параметрів рухів у дітей найвищий у віці 7–10 років, в 11 років залишається незмінним і може навіть погіршуватися та помірно зростає з 12 до 14 років.

За визначенням результатів тестових випробувань розрахуємо нормативи оцінки розвитку здібності за 12-бальною сигмальною шкалою. Щоб не обтяжувати роботу таблицями наведемо оцінку розвитку здібності до просторової диференціації лише тільки для дівчат 7-14 років (табл. 3).

Таблиця 2

Розвиток здібності до диференціації просторових (лінійних) параметрів рухів у хлопців і дівчат віком 7-14 років, визначений за тестом стрибки з "додаваннями", разів

Вік, років	Хлопці			Дівчата		
	n	\bar{x}	S	n	\bar{x}	S
7	49	5,88	2,20	50	5,34	1,92
8	48	7,54	2,74	50	7,20	2,56
9	50	9,86	3,74	48	7,56	2,73
10	50	10,32	4,02	50	9,46	2,60
11	50	10,16	4,04	50	9,46	2,27
12	50	11,22	3,91	50	10,42	3,64
13	48	11,08	4,13	50	11,02	3,19
14	50	12,00	4,73	50	11,22	2,79

Таблиця 3

Нормативи оцінки розвитку здібності до диференціації просторових (лінійних) параметрів рухів, розрахованих за 12-бальною сигмальною шкалою, у дівчат віком 7-14 років за тестом стрибки з "додаваннями", разів

Вік, років	Оцінка, бали											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Рівень розвитку психомоторної здібності											
	низький			нижче середнього			вище середнього			високий		
7	<0,49	0,49–1,45	1,46–2,42	2,43–3,39	3,40–4,36	4,37–5,33	5,34–6,30	6,31–7,27	7,28–8,24	8,25–9,21	9,22–10,18	>10,18
8	<0,75	0,75–2,03	2,04–3,32	3,33–4,61	4,62–5,90	5,91–7,19	7,20–8,48	8,49–9,77	9,78–11,06	11,07–12,35	12,36–13,64	>13,64
9	<0,68	0,68–2,05	2,06–3,42	3,43–4,80	4,81–6,17	6,18–7,55	7,56–8,92	8,93–10,30	10,31–11,67	11,68–13,05	13,06–14,42	>14,42
10	<2,91	2,91–4,21	4,22–5,52	5,53–6,83	6,84–8,14	8,15–9,45	9,46–10,76	10,77–12,07	12,08–13,38	13,39–14,69	14,70–16,00	>16,00
11	<3,73	3,73–4,87	4,88–6,01	6,02–7,16	7,17–8,30	8,31–9,45	9,46–10,59	10,60–11,74	11,75–12,88	12,89–14,03	14,04–15,17	>15,17
12	<1,27	1,27–3,09	3,10–4,92	4,93–6,75	6,76–8,58	8,59–10,41	10,42–12,24	12,25–14,07	14,08–15,90	15,91–17,73	17,74–19,56	>19,56
13	<2,99	2,99–4,59	4,60–6,19	6,20–7,80	7,81–9,40	9,41–11,01	11,02–12,61	12,62–14,22	14,23–15,82	15,83–17,43	17,44–19,03	>19,03
14	<4,19	4,19–5,59	5,60–6,99	7,00–8,40	8,41–9,80	9,81–11,21	11,22–12,61	12,62–14,02	14,03–15,42	15,43–16,83	16,84–18,23	>18,23

Результати дослідження розвитку здібності до диференціації часових відрізків різної тривалості у хлопців і дівчат 7-14 років правою і лівою рукою та двома руками разом (від 0 до 2 с, від 0 до 5 с, від 0 до 10 с) наведемо за сумарними показниками трьох інтервалів (табл. 4).

Таблиця 4

Розвиток здібності до диференціації часу (сумарні показники трьох відрізків: від 0 до 2 с, від 0 до 5 с і від 0 до 10 с) правою і лівою рукою та двома руками у хлопців і дівчат віком 7-14 років, разів

Вік, років	Права рука			Ліва рука		
	n	\bar{x}	S	n	\bar{x}	S
<i>Хлопці</i>						
7	50	14,66	4,04	50	12,84	4,22
8	50	19,38	5,91	50	15,80	5,30
9	50	16,84	5,00	50	16,48	5,15
10	50	19,28	5,84	50	17,94	5,22
11	50	19,54	5,84	50	18,16	5,83
12	50	19,76	4,78	50	19,04	5,52
13	50	20,18	6,87	50	19,58	6,54
14	50	21,96	6,70	50	19,94	5,68
<i>Дівчата</i>						
7	50	13,14	4,37	50	12,12	3,61
8	50	15,94	6,09	50	15,92	5,13
9	50	15,06	5,22	50	17,04	5,43
10	50	18,24	6,68	50	17,80	5,76
11	50	17,24	5,71	50	16,26	4,92
12	50	17,60	5,91	50	18,88	6,00
13	50	20,92	7,02	50	20,90	8,02
14	50	18,96	5,83	50	18,98	5,47
<i>Сумарні показники диференціації часу правою і лівою рукою у хлопців</i>				<i>Сумарні показники диференціації часу правою і лівою рукою у дівчат</i>		
7	50	27,50	7,37	50	25,26	6,98
8	50	35,18	10,74	50	31,86	10,61
9	50	33,32	9,26	50	32,10	9,80
10	50	37,22	10,44	50	36,04	11,16
11	50	37,70	10,65	50	33,50	9,37
12	50	38,80	8,04	50	36,48	11,12
13	50	39,76	12,68	50	41,82	14,24
14	50	41,90	11,72	50	37,94	10,32

За результатами даного тесту відмітимо в основному кращу диференціацію часу правою, ніж лівою рукою як у хлопців, так і у дівчат. Хоча у дівчат варіативна змінюваність даних показників значніша, ніж у хлопців. В цілому хлопці мають кращі здібності до диференціації часу, ніж дівчата. В онтогенезі, як у хлопців так і у дівчат спостерігається покращення фенотипічного прояву даної здібності. Найбільші прирости показників здібності до диференціації часу спостерігаються у хлопців у віці 8, 10 і 14 років, а у дівчат – 8, 10 і 13 років. Деякі відмінності сенситивних періодів розвитку здібності у хлопців і дівчат, на наш погляд, пов'язані із статевими особливостями розвитку.

Нормативи оцінки розвитку здібності до диференціації часу, розраховані за 12-бальною сигмальною шкалою наведемо, як і в попередньому тесті, за сумарними показниками часових інтервалів лише тільки для дівчат (табл. 5).

Таблиця 5

Нормативи оцінки розвитку здібності до диференціації часу, розрахованих для сумарних показників трьох відрізків часу (від 0 до 2 с, від 0 до 5 с і від 0 до 10 с) правої і лівої руки за 12-бальною сигмальною шкалою, у дівчат віком 7-14 років, разів

Вік, років	Оцінка, бали											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Рівень розвитку психомоторної здібності											
	низький			нижче середнього			вище середнього			високий		
7	<7,76	7,76–11,25	11,26–14,75	14,76–18,25	18,26–21,75	21,76–25,25	25,26–28,75	28,76–32,25	32,26–35,75	35,76–39,25	39,26–42,75	>42,75
8	<5,28	5,28–10,59	10,60–15,90	15,91–21,22	21,23–26,53	26,54–31,85	31,86–37,16	37,17–42,48	42,49–47,79	47,80–53,11	53,12–58,42	>58,42
9	<7,55	7,55–12,45	12,46–17,36	17,37–22,27	22,28–27,18	27,19–32,09	32,10–37,00	37,01–41,91	41,92–46,82	46,83–51,73	51,74–56,64	>56,64
10	<8,09	8,09–13,67	13,68–19,26	19,27–24,85	24,86–30,44	30,45–36,03	36,04–41,62	41,63–47,21	47,22–52,80	52,81–58,39	58,40–63,98	>63,98
11	<10,02	10,02–14,71	14,72–19,40	19,41–24,10	24,11–28,79	28,80–33,49	33,50–38,18	38,19–42,88	42,89–47,57	47,58–52,27	52,28–56,96	>56,96
12	<8,63	8,63–14,19	14,20–19,76	19,77–25,33	25,34–30,90	30,91–36,47	36,48–42,04	42,05–47,61	47,62–53,18	53,19–58,75	58,76–64,32	>64,32
13	<6,17	6,17–13,29	13,30–20,42	20,43–27,55	27,56–34,68	34,69–41,81	41,82–48,94	48,95–56,07	56,08–63,20	63,21–70,33	70,34–77,46	>77,46
14	<12,09	12,09–17,25	17,26–22,42	22,43–27,59	27,60–32,76	32,77–37,93	37,94–43,10	43,11–48,27	48,28–53,44	53,45–58,61	58,62–63,78	>63,78

За приведеними двома таблицями (табл. 4, 5), де наведені нормативи оцінок досліджуваних здібностей за 12-бальними сигмальними шкалами, на наш погляд, можна визначити поріг наявності психомоторної здібності, або поріг наявності психомоторної обдарованості за приведеними тестами.

Суть поняття "порогу здібності" в тому, що для певної рухової діяльності (виду спорту), пов'язаною з даною психомоторною здібністю може існувати нижній рівень порогового розвитку, без якого не може успішно відбуватися діяльність. Якщо розвиток психомоторної здібності нижче порогового, тоді така дитина мало перспективна для занять обраним видом спорту. Так, за показниками здібності до диференціації просторових параметрів рухів у дівчат (табл. 4) поріг наявності здібності знаходиться, наприклад, для 10 років, вище показника 10,76 разів додавань стрибків в діапазоні 25-75% максимального стрибка. Тобто цей показник вище норми у 7 балів. Поріг психомоторної обдарованості знаходиться на рівні 10 і вище балів (табл. 4). Так у дівчат 10 років, до обдарованих можна віднести тих, хто має показники 13,39 разів і вище стрибків з додаваннями в коридорі 25-75% максимального стрибка. Діти, які мають по комплексу психомоторних здібностей середні показники вище порогових, можуть бути рекомендовані до певної рухової діяльності (групи видів спорту), а ті, що мають результати 10 і вище балів, можуть оцінюватися як рухово обдаровані.

Комплексну оцінку розвитку психомоторних здібностей (спортивної обдарованості) можна зробити не тільки за середніми, а і за сумарними показниками оцінки батареї тестів. У даній роботі ми розглядали два тести, тобто розвиток двох психомоторних здібностей, а саме до диференціації простору та часу. Комплексна оцінка може диференціюється від кількості оцінюваних тестів. Так в (табл. 6) комплексна оцінка наведена для 2–6 тестів.

При якісній оцінці "добре" можна вважати особу схильною до рухової діяльності, пов'язаної з розвитком оцінюваних психомоторних здібностей, а за оцінкою "відмінно" – психомоторно обдарованою.

Рухову (спортивну) обдарованість дитини прогнозують не тільки за фенотипічним проявом здібності (чи комплексу здібностей) в певний момент спортивного відбору, а і за темпами приросту

інформативних (в основному спадково обумовлених в розвитку показників) [4]. Порівняння ювенільних і дефінітивних показників відбувається за відомою схемою (рис. 1).

Таблиця 6

Комплексна оцінка розвитку психомоторних здібностей, розрахована за 12-бальною сигмальною шкалою щодо 2–6 тестів в батареї

Кількісна оцінка, бали	Якісна оцінка
<i>2 тести</i>	
20 і більше	Відмінно
14 – 19	Добре
8 – 13	Задовільно
7 і менше	Незадовільно
<i>3 тести</i>	
30 і більше	Відмінно
21 – 29	Добре
12 – 20	Задовільно
11 і менше	Незадовільно
<i>4 тести</i>	
40 і більше	Відмінно
28 – 39	Добре
16 – 27	Задовільно
15 і менше	Незадовільно
<i>5 тестів</i>	
50 і більше	Відмінно
35 – 49	Добре
20 – 34	Задовільно
19 і менше	Незадовільно
<i>6 тестів</i>	
60 і більше	Відмінно
42 – 59	Добре
24 – 41	Задовільно
23 і менше	Незадовільно

Наприклад, нам потрібно відібрати таких дітей, які в майбутньому здатні показати достатньо високі спортивні результати. На рис. 1 тестові показники таких дітей будуть правіше лінії АБ і вище лінії ВГ (група I). Показники дітей II групи низькі за ювенільними даними і темпом приросту (діти, що мають ці дані не перспективні до занять спортом).

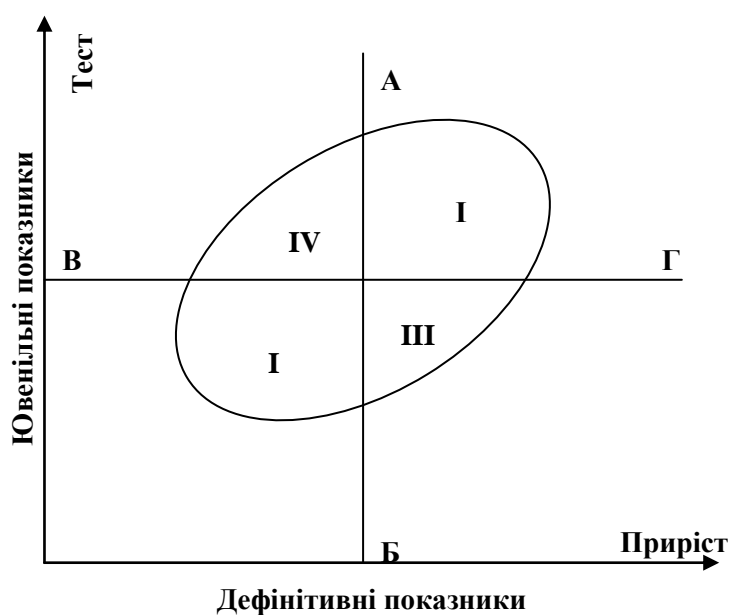

Рис. 1. Схема класифікації спортивної обдарованості

Третя група дітей має здібності (у них високий темп приросту тестових показників), проте помилково може бути відсіяна. А IV група (має високі вихідні тестові показники але низькі темпи приросту) – очевидно має середні здібності (ранній прояв високих тестових результатів може бути пов'язаний з акселерацією процесу розвитку) і помилково прийняті за обдарованих. Наведена схема класифікації спортивної обдарованості відносно спрощена і не враховує кількісних показників тестового контролю. За 12-бальною шкалою ювенільних показників і 4-х-ранговою шкалою дефінітивних показників класифікацію спортивної обдарованості людини можна зробити, як це показано на рис. 2. Тобто найбільш обдаровані ті особи, які мають за ювенільними показниками 7–12 балів і високий (або вище середнього, при умові розвитку ювенільних показників на рівні 10–12 балів) темп приросту тестових результатів.

Ювенільні показники, бали	10-12	Середні здібності	Високі здібності	Обдаровані	Обдаровані	
	7-9	Нижче середнього здібності	Середні здібності	Високі здібності	Обдаровані	
	4-6	Відсутні здібності	Нижче середнього здібності	Середні здібності	Високі здібності	
	1-3	Відсутні здібності	Відсутні здібності	Нижче середнього здібності	Середні здібності	
		Низькі	Середні	Вище середніх	Високі	
		Дефінітивні показники				Приріст, %

Рис. 2. Схема класифікації фенотипічного прояву рухових здібностей та спортивної обдарованості за кількісними показниками ювенільних і дефінітивних тестових результатів

Висновки

1. Визначені індивідуальні онтогенетичні особливості розвитку психомоторних здібностей дітей і підлітків 7-14 років до диференціації простору та часу.
2. Розроблені нормативи оцінки розвитку психомоторних здібностей до диференціації простору та часу за 12-бальною сигмальною шкалою.
3. Розроблена комплексна оцінка розвитку психомоторних здібностей щодо обдарованості дітей для занять спортом.

Перспективи подальших досліджень

Перспективним для подальших досліджень можуть бути визначення нормативів оцінки за широким переліком психомоторних здібностей з урахуванням темпів збільшення інформативних (в основному спадково обумовлених у розвитку) показників для вдосконалення системи спортивного відбору.

Використані джерела

1. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С. Урбина. – СПб : Питер, 2001. – 688 с.
2. Белокопытова Ж.А. Методика оценки временных параметров у занимающихся художественной гимнастикой / Ж.А. Белокопытова, А.М. Дячук – К. : Науковий світ, 2003. – 40 с.
3. Дячук А.М. Возрастные особенности оценки временных интервалов юными гимнастами в возрасте 7–9 лет / А.М. Дячук // Олімпійський спорт і спорт для всіх : IX Міжнар. наук. конгрес, 20–23 верес. 2005 р. : тези доп. – К. : Олімпійська література, 2005. – С. 465.
4. Зацюрский В.М. Проблема спортивной одаренности и отбор в спорте: направления и методология исследования / В.М. Зацюрский, Н.Ж. Булгакова, Р.М. Рагимов [та ін.] // Теория и практика физической культуры. – 1973. – № 7. – С. 54–66.
5. Козіна Ж.Л. Порівняльна характеристика структури підготовленості гравців чоловічих та жіночих баскетбольних команд педагогічного вищого навчального закладу / Ж.Л. Козіна, В.Ф. Слюсарев // Слобожанський науково-спортивний вісник: зб. наук. праць. – 2006. – № 10. – С. 111–115.
6. Корягина Ю.В. Исследование хронобиологических особенностей восприятия времени и пространства у спортсменов / Ю.В. Корягина // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 11. – С. 14–15.
7. Начинская С.В. Спортивная метрология : учеб. пособие [для вузов по специальности 033100. Физическая культура] / Начинская С.В. – М. : Издательский центр "Академия", 2005. – 240 с.
8. Озеров В.П. Психомоторные способности человека / В.П. Озеров. – Дубна: Феникс +, 2002. – 320 с.
9. Поліщук Л.В. Комплексна оцінка просторово-часових параметрів рухів тенісистів високої кваліфікації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.01 "Олімпійський і професійний спорт" / Л.В. Поліщук. – К., 2005. – 19 с.
10. Практикум по спортивной психологии / [под ред. И.П. Волкова]. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с.
11. Сафронова Г.Б. Оценка мышечно-суставной чувствительности борцов / Г.Б. Сафронова, Г.В. Силян, Л.И. Дербабя [и др.] // Теория и практика физической культуры, – 1989. – № 12. – С. 28–29.
12. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів : навч. посібник [для студ. вищ. навч. зал.] / Сергієнко Л.П. – К. : Олімпійська література, 2001. – 239 с.
13. Сергієнко Л.П. Психомоторні здібності людини: загальне поняття, класифікація і значення в системі спортивного відбору / Л.П. Сергієнко, Н.Г. Чекмарьова // Теорія і методика фізичного виховання. – 2007. – № 3. – С. 6–9.
14. Сергієнко Л.П. Терміни і поняття у фізичній культурі : навч. посібник / Л.П. Сергієнко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 264 с.
15. Сергієнко Л.П. Психомоторика: контроль та оцінка розвитку / Л.П. Сергієнко, Н.Г. Чекмарьова, В.А. Хаджинов. – Харків. "Освіта Виховання Спорт", 2012. – 270 с.
16. Художественная гимнастика : учеб. / [под общ. ред. Л.А. Карпенко]. – М. : СПб ГАФК им. П.Ф. Лесгафта. – 382 с.
17. Цуканов Б.И. Время в психике человека / Цуканов Б.И. – Одесса : Астропринт, 2000. – 220 с.

Chekmareva N. G., Khadzhinov V.A.

**COMPLEX ASSESSMENT OF PSYCHOMOTOR ABILITIES DEVELOPMENT
OF CHILDREN AND TEENAGERS FOR SPORT SELECTION**

The current article reports on the results of investigation of psychomotor abilities to differentiate space and time with the individuals of the age group 7-14 years old. The complex assessment of psychomotor development for identification children's endowments for sports is developed.

Key words: *Psychomotor Abilities, Complex Assessment, Endowments for Sports, Sport Selection.*

Стаття надійшла до редакції 16.09.2013 р.